

BARIYATRİK CERRAHİDE POSTOPERATİF KOMPLİKASYONLARIN ÖNLENMESİNDE SAĞLIK OKURYAZARLIĞININ ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF HEALTH LITERACY IN PREVENTION OF POSTOPERATIVE COMPLICATIONS IN BARIATRIC SURGERY

Cemalettin DURGUN¹, Emine Kübra DİNDAR DEMİRAY², Sevil ALKAN ÇEVİKER^{3*}, Mehmet DURGUN⁴

¹Memorial Dicle Hastanesi, Genel Cerrahi, 21220, Diyarbakır, Türkiye

²Bitlis Devlet Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Bölümü, 13000, Bitlis, Türkiye

³Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, 17020, Çanakkale, Türkiye

⁴Bitlis Devlet Hastanesi, Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz Bölümü, 13000, Bitlis, Türkiye

*Sorumlu yazar (Corresponding author): Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, 17020, Çanakkale, Türkiye

E mail: s-ewil@hotmail.com (S. ALKAN ÇEVİKER)

Cemalettin DURGUN

<https://orcid.org/0000-0002-5797-7926>

Emine Kübra DİNDAR DEMİRAY

<https://orcid.org/0000-0001-6459-7182>

Sevil ALKAN ÇEVİKER

<https://orcid.org/0000-0003-1944-2477>

Mehmet DURGUN

<https://orcid.org/0000-0002-1289-7500>

Gönderi: 23 Şubat 2021

Received: February 23, 2021

Kabul: 06 Mart 2021

Accepted: March 06, 2021

Yayınlanma: 01 Eylül 2021

Published: September 01, 2021

Cite as: Durgun C, Dindar Demiray EK, Alkan Çeviker S, Durgun M. 2021. The importance of health literacy in prevention of postoperative complications in bariatric surgery. BSJ Health Sci, 4(3): 211-212.

Sayın Editör,

Sağlık okuryazarlığı (SOY), bir bireyin sağlıkta kararları almak ve tedavi talimatlarını anlamak için, sağlık bilgisi edinme, anlama, okuma ve kullanma becerisinin kavramına verilen isimdir. Önceleri pek bilinmeyen bu kavram giderek gündeme gelmeye başlamış olup, Amerikan Hastalık Önleme Merkezi (CDC) SOY tanımı, Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'nin 'Sağlıklı İnsanlar 2030 kampanyası' ile 2010' daki tanımlamalar, Ağustos 2020'de güncellenmiştir. Güncelleme, kişisel SOY ve organizasyonel SOY'nu ele almakta ve aşağıdaki tanımları sağlamaktadır:

1. İnsanların sağlık bilgilerini sadece anlamak yerine kullanma becerisini vurgulanması,
2. "Uygun" kararlar yerine "iyi bilgilendirilmiş" kararlar alma becerisine odaklanılması,
3. Halk sağlığı perspektinden yararlanılması,
4. Kuruluşların SOY'nu ele alma sorumluluğu olduğunu kabul edilmesi şeklinde güncellenmiştir (Anonim, 2021a).

Artan obezite prevalansı global olarak büyük bir endişe kaynağıdır. Obezitenin medikal tedavisi için günümüzde birçok medikal tedavi de kullanılmaya başlanmıştır. Ancak, morbid obez hastalarda tıbbi tedavi, diyet ve davranış terapisi gibi tedavilerin etkinliği sınırlıdır. Bu nedenlerle, cerrahi tedavisi giderek daha fazla tercih edilmektedir. Günümüzde, obezite tedavisinde en etkili ve kalıcı yöntem olarak kabul edilen yöntem bariyatrik

cerrahidir (BC). Bu yöntem, seçilmiş morbid obez hastalar için etkili bir tedavi seçeneğidir (Busetto ve ark, 2017). BC'de, hem preop hem de postop hasta ile koordinasyon esastır ve beslenmeden, yaşam tarzı değişikliğine, spora, psikolojik desteğe kadar birçok komponenti içerir. Hastanın tıbbi riski, hastanın işlemi algı düzeyi, gerçekçi olmayan beklentiler, olası psikiyatrik hastalık, madde- alkol kullanımı, bilgilendirilmiş olur formunu anlaması gibi SOY'nu da içeren durumlar preoperatif dönemde değerlendirilmelidir. Ayrıca BC sonrası başarıyı arttırmak için, hastanın tam katılımının sağlandığı bir eğitim süreci gereklidir (Sabuncu ve ark., 2018).

Sağlık Bakanlığı Sağlık Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü (SGGM) tarafından yürütülen "Türkiye Sağlık Okuryazarlığı Düzeyi ve İlişkili Faktörleri Araştırması" çalışmasının sonuçlarına göre; SOY düzeyi ulusal düzeyde incelenmiştir. Bu çalışma verilerine göre; 6 bin 228 hanede SOY düzeyine bakıldığında; %30,9'u yetersiz düzeyde, %38'i sorunlu-sınırlı düzeyde, %23,4'ü yeterli düzeyde, %7,7'si ise mükemmel düzeyde idi. Türkiye'de yaklaşık olarak 10 kişiden 7'sinin sağlık okuryazarlığı düzeyi yetersiz veya sınırlı idi. SOY yetersizlik oranı kadınlarda %35,3 ve erkeklerde ise %26,4 idi. SOY yetersizlik oranının yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında; 18-24 yaş grubundaki en düşük değer %14 olduğu, 65 ve üzeri yaş üzerinde ise %65,5 olduğu bildirilmiştir (Anonim. 2021b). Uluslararası literatüre

bakıldığında; BC ve SOY konusunda çok kısıtlı veri olup, 2018' den beri bu konu ile ilgili yayın olduğu saptandı. Bunlardan sadece bir tanesi ülkemizden yapılmıştı (Erdogdu ve ark., 2019).

Bariyatrik cerrahide postoperatif majör komplikasyon gelişme riski %0,2-10 olup, çok çeşitli faktörlere bağlı değişmektedir. Kanama, venöz tromboembolizm, atelettazi, depresyon, anastomoz kaçağı, rabdomiyoliz, dumping sendromu, beslenme ve vitamin yetersizlikleri ve çeşitli enfeksiyonlar gibi nedenler yeniden hastaneye başvuru, mortalite ve morbiditeye neden olabilecek komplikasyonlar olarak bildirilmektedir. BC geçiren hastaların genelinde preoperatif ve postoperatif dönemde hasta uyumu gerçekleştiği takdirde, yaşam kalitesinde artma ve komplikasyon gelişmesinde azalma görülmektedir (Lee ve ark., 2019). Ülkemiz gibi SOY düzeyi düşük olan ülkelerde hastaların SOY oranlarını yükseltmek gerekmektedir. Diğer operasyonlardan farklı olarak, bu hastalarda yaşam tarzı değişikliği de esas olduğundan kişinin taburculuğunda da multidisipliner yaklaşım önerileri ve kişinin SOY düzeyi oldukça önemlidir. Ayrıca, bu konuda acil multidisipliner çalışmaların planlanması gerekmektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Tüm yazarların eşit oranda katkısı bulunmakta olup tüm yazarlar makaleyi inceledi ve onayladı.

Çatışma Beyanı

Yazarlar bu çalışmada hiçbir çıkar ilişkisi olmadığını beyan etmektedirler.

Etik Onay/Hasta Onamı

Bu çalışma için etik kurul onayı gerekmekte olup temin edilmemiştir.

Kaynaklar

- Anonim. 2021a. What is health literacy? URL: <https://www.cdc.gov/healthliteracy/learn/index.html> (erişim tarihi: 19.02.2021).
- Anonim. 2021b. Türkiye'nin sağlık okuryazarlığı düzeyi ölçüldü. URL: <https://sggm.saglik.gov.tr/TR,57003/turkiyenin-saglik-okuryazarligi-duzeyi-olculdu.html> (erişim tarihi: 19 Şubat 2021).
- Busetto L, Dicker D, Azran C, Batterham RL, Farpour-Lambert N, Fried M. 2017. Practical recommendations of the obesity management task force of the European association for the study of obesity for the post-bariatric surgery medical management. *Obes Facts*, 10(6): 597-632.
- Erdogdu UE, Cayci HM, Tardu A, Demirci H, Kisakol G, Guclu M. 2019. Health literacy and weight loss after bariatric surgery. *Obes Surg*, 29(12): 3948-3953. DOI: 10.1007/s11695-019-04060-7.
- Lee Y, McKechnie T, Doumouras AG, Handler C, Eskicioglu C, Gmora S. 2019. Diagnostic value of C-reactive protein levels in postoperative infectious complications after bariatric surgery: A systematic review and meta-analysis. *Obes Surg*, 29(7): 2022-2029. DOI: 10.1007/s11695-019-03832-5.
- Sabuncu T, Bayram F, Sönmez A, Güldiken S, Şahin İ, Yılmaz M, Kıyıcı S, Sancak S, Kutlutürk F, Eren MA, Şahin M, Erbay LG, Süzen B, Ateş B. 2018. Bariyatrik cerrahi kılavuzu. Türkiye Endokrinoloji ve Metabolizma Derneği yayımları, Ankara, Türkiye, 96 p. URL: http://www.temd.org.tr/admin/uploads/tbl_gruplar/20180618095001-2018tbl_gruplar1b2cd981a1.pdf (erişim tarihi: 19 Şubat 2021).